

Rapport

Datum: 18 juni 2001

Rapportnummer: 2001/170

Klacht

Verzoekers klagen erover dat de raad van de gemeente Nederlek, op advies van het college van burgemeester en wethouders, in zijn vergadering van 4 april 2000 heeft besloten een - in opzet beperkt - bodemonderzoek te laten verrichten naar mogelijke benzeenverontreiniging van de grond onder hun voormalige winkel, met welk onderzoek, naar de mening van verzoekers, te veel wordt afgeweken van een door deskundigen geadviseerde opzet en de uitkomsten van het uit te voeren onderzoek derhalve geen afdoende inzicht kunnen geven in de mogelijke aanwezigheid van verontreiniging met benzeen.

Beoordeling

I. Inleiding

1. Naar aanleiding van gezondheidsklachten, waarvoor geen directe aanleiding kan worden aangewezen, ondergaan verzoekers meerdere medische onderzoeken. Uit een in september 1999 gehouden onderzoek blijkt dat verzoekers een verhoogde concentratie muconzuur in hun urine hebben. In februari 1999 waren reeds bodemonsters genomen onder en direct voor de winkel van verzoekers, waarbij in één monster een verhoogde concentratie benzeen werd aangetroffen.

2. Een door verzoekers ingeschakelde toxicoloog schrijft in zijn rapportage van 17 januari 2000 dat er serieuze aanwijzingen zijn dat er in de situatie van verzoekers sprake kan zijn van blootstelling aan benzeen. Omdat de gegevens niet consistent zijn is, naar de mening van de toxicoloog, een nader onderzoek op grotere schaal de enige manier om meer en beter zicht te krijgen op de ernst en de omvang van de mogelijke verontreiniging. Aanbevolen wordt om de lucht in en onder een groot aantal winkels over een reeks van dagen te onderzoeken op vluchtige aromaten. Bovendien beveelt de toxicoloog aan om onderzoek te doen naar de concentratie t,t-muconzuur in de urine van de winkeliers die dagelijks werkzaamheden verrichten in de winkels, gelegen in hetzelfde winkelcentrum als waar de winkel van verzoekers gevestigd was.

3. In juli 1999 waren de gezondheidsklachten van verzoekers door de GGD Rotterdam gemeld aan de medisch milieukundige van de GGD regio noordelijk Zuid-Holland. Tijdens een overleg tussen deze medisch milieukundige, de burgemeester van de gemeente Nederlek als portefeuillehouder milieuzaken en de gemeentelijk milieuableider op 14 januari 2000 wordt geconcludeerd dat de uit de diverse onderzoeken verkregen informatie te beperkt is om een sluitend oordeel te kunnen geven over de vraag of de binnenlucht- en bodemkwaliteit van verzoekers winkel een relatie hebben met de door verzoekers ondervonden gezondheidsproblemen. Afgesproken wordt een aantal milieuonderzoeken uit te voeren, voor welke opzet de medisch milieukundige een advies

zal uitbrengen.

4. In zijn brief van 20 januari 2000 adviseert de medisch milieukundige om, ten aanzien van de milieuaspecten, een gestandaardiseerd binnenluchtonderzoek uit te voeren, waarbij onder meer de concentratie benzeen dient te worden bepaald. De omvang van het onderzoek dient in overleg met de gemeentelijk milieuambtenaar te geschieden door een deskundig adviesbureau. Daarnaast wordt geadviseerd een bodemonderzoek uit te voeren naar de samenstelling van het materiaal, waarmee de sloot onder de winkel van verzoekers is gedempt.

Ten aanzien van de gezondheid adviseert de medisch milieukundige verzoekers te verwijzen naar de afdeling Medische Toxicologie van het Academisch Ziekenhuis te Utrecht, nadat de uitkomsten van het binnenlucht- en bodemonderzoek bekend zijn. Tevens adviseert de medisch milieukundige urinemonsters te nemen van een of meerdere van de mensen, waarvan verzoekers aangeven dat zij dezelfde ziekteverschijnselen hebben.

5. Op 1 februari 2000 besluit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek, overeenkomstig het advies van de medisch milieukundige, een binnenlucht- en bodemonderzoek uit te voeren.

6. Op 16 februari 2000 vindt er een gesprek plaats met verzoekers, waarbij zij worden geïnformeerd over de door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek voorgestane onderzoeksopzet. Verzoekers geven tijdens dit gesprek aan zich met deze opzet niet te kunnen verenigen, omdat deze te zeer afwijkt van hetgeen de door hen ingeschakelde toxicoloog heeft geadviseerd.

7. Ter uitvoering van het collegebesluit van 1 februari 2000 is de Milieudienst van het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Midden-Holland gevraagd een advies uit te brengen over de voor het bodemonderzoek ontvangen offertes. Eenzelfde advies is gevraagd aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu te Bilthoven over de voor het binnenluchtonderzoek ontvangen offertes.

Overeenkomstig de uitgebrachte adviezen wordt voor een verkennend bodemonderzoek opdracht verleend aan een ISO-gecertificeerd milieukundig en geotechnisch adviesbureau te Nieuwerkerk aan den IJssel. Voor het binnenluchtonderzoek wordt opdracht verleend aan een adviesbureau voor water en milieu te Rotterdam.

8. De raadscommissie Algemeen Bestuurlijke Zaken, Ruimtelijke Ordening en Onderwijs is op 17 februari 2000 geïnformeerd over de voorgestane onderzoeksopzet, alsmede de bedenkingen van verzoekers tegen deze opzet. Door de commissie is, ondanks verzoekers bedenkingen, aangedrongen op het toch uitvoeren van een onderzoek. Tijdens een informele bijeenkomst met vertegenwoordigers van de raadsfracties op 28 februari

2000 is nogmaals over dit onderwerp gesproken en is door de fractievertegenwoordigers aangegeven dat zij akkoord kunnen gaan met de gekozen onderzoeksopzet.

9. De raad van de gemeente Nederlek heeft, in zijn vergadering van 4 april 2000, ingestemd met de door het college van burgemeester en wethouders gegeven uiteenzetting en de wijze waarop het onderzoek is geëntameerd (zie Bevindingen onder A.14.).

II. Ten aanzien van de beslissing van de raad

1. Verzoekers klagen erover dat de raad van de gemeente Nederlek, op advies van het college van burgemeester en wethouders, in zijn vergadering van 4 april 2000 heeft besloten een - in opzet beperkt - bodemonderzoek te laten verrichten naar mogelijke benzeenverontreiniging van de grond onder hun voormalige winkel, met welk onderzoek, naar de mening van verzoekers, te veel wordt afgeweken van een door deskundigen (de door verzoekers geraadpleegde toxicoloog) geadviseerde opzet en de uitkomsten van het uit te voeren onderzoek derhalve geen afdoende inzicht kunnen geven in de mogelijke aanwezigheid van verontreiniging met benzeen.

2. Uit de door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek opgestelde notitie voor de raad en de daarbij voorgelegde onderzoeksopzet en bijbehorende fasering blijkt dat de resultaten van het binnenlucht- en bodemonderzoek zullen worden beoordeeld door een externe deskundige, te weten het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (zie Bevindingen, onder A.14.). Afhankelijk van de uitkomsten van de onderzoeken kan er, zowel tussentijds of naar aanleiding van het eindadvies, een verbreding van het onderzoek plaatsvinden.

3. Verzoekers stellen zich, op grond van het advies van de door hen ingeschakelde toxicoloog, op het standpunt dat de onderzoeksopzet waarmee door de gemeenteraad is ingestemd niet concluderend kan zijn en geen sluitend antwoord kan geven op de vraag of in het onderhavige geval sprake is van een wijk met een blootstelling aan benzeen door bodemverontreiniging.

4. In het onderhavige geval is het niet aan de Nationale ombudsman om te beoordelen of de onderzoeksopzet, waarmee de gemeenteraad van Nederlek heeft ingestemd, concluderend kan zijn, dan wel een sluitend antwoord kan geven op de vraag of in het onderhavige geval sprake is van een wijk met een blootstelling aan benzeen door bodemverontreiniging. De Nationale ombudsman geeft slechts een oordeel over de vraag of de gemeenteraad van Nederlek, gelet op de argumenten die daarvoor zijn aangevoerd, in redelijkheid tot zijn beslissing heeft kunnen komen om in te stemmen met de door het college van burgemeester en wethouders voorgestelde onderzoeksopzet. Gelet op de beleidsvrijheid van het bestuursorgaan terzake stelt de Nationale ombudsman zich in een dergelijk geval terughoudend op.

5. In de notitie voor de raad wordt opgemerkt dat uit de evaluatie op 14 januari 2000 tussen de portefeuillehouder milieuzaken, de gemeentelijk milieucoördinator en de medisch milieukundige van de GGD de conclusie werd getrokken dat de beschikbare feitelijk informatie geen aanleiding gaf een relatie te veronderstellen tussen de gezondheidsklachten van verzoekers en de binnenlucht- en bodemkwaliteit in/onder hun winkel. Tegelijkertijd werd geconcludeerd dat de informatie op dat moment te beperkt was om hierover een sluitend oordeel te verkrijgen.

Naar aanleiding van het advies van de medisch milieukundige van de GGD (zie hiervoor onder I.4.) heeft het college van burgemeester en wethouders, overeenkomstig de ambtelijke en externe adviezen, besloten tot een verkennend binnenlucht- en bodemonderzoek.

6. Zowel door de medisch milieukundige tijdens het opstellen van zijn advies als door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne tijdens het geven van een verduidelijking omtrent het uitvoeren van een binnenluchtonderzoek bij lagere temperaturen, is contact opgenomen met de door verzoekers ingeschakelde toxicoloog. De adviezen van de toxicoloog zijn meegenomen in het advies van de medisch milieukundige. Daarnaast heeft de toxicoloog aangegeven zich met de nadere verduidelijking van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne te kunnen verenigen (zie Bevindingen, onder A.13.).

7. Zowel in de raadsnotitie als in de reactie op verzoekers klacht van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek wordt benadrukt dat een eventueel vervolgonderzoek niet uitgesloten wordt, indien de uitkomsten van de verkennende onderzoeken daartoe aanleiding geven.

8. Het geheel overziend moet worden geoordeeld dat de raad van de gemeente Nederlek in redelijkheid tot zijn beslissing heeft kunnen komen om, ook na kennis te hebben genomen van het advies van 17 januari 2000 van de door verzoekers ingeschakelde toxicoloog, in te stemmen met de door het college van burgemeester en wethouders voorgestelde onderzoeksopzet.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de raad van de gemeente Nederlek is niet gegrond.

Onderzoek

Op 21 juli 2000 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer en mevrouw X te Krimpen aan de Lek, met een klacht over een gedraging van de raad van de gemeente Nederlek.

Verzoekers hadden zich al eerder, bij brief van 16 mei 2000, tot de Nationale ombudsman gewend. Hun verzoek voldeed toen echter niet aan het kenbaarheidvereiste als neergelegd in artikel 12, tweede lid van de Wet Nationale ombudsman, zodat het niet in onderzoek werd genomen.

Naar aanleiding van verzoekers, op 21 juli 2000 ontvangen, brief werd naar de gedraging van de raad van de gemeente Nederlek een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Tevens werd het college van burgemeester en wethouders een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reacties van betrokkenen gaven geen aanleiding het verslag te wijzigen.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

1. In verband met gezondheidsklachten ondergaan verzoekers in 1998 verschillende medische onderzoeken. Omdat deze onderzoeken geen uitsluitsel geven, worden in februari 1999 bodemonsters genomen onder en direct voor de winkel van verzoekers, waarbij in één monster een verhoogde concentratie benzeen wordt aangetroffen.
2. Uit een in september 1999 gehouden medisch onderzoek blijkt dat verzoekers een verhoogde concentratie muconzuur in hun urine hebben. Naar aanleiding van de uitkomst van dit onderzoek vragen verzoekers een toxicoloog, verbonden aan een adviesbureau te Nijmegen, wat een verhoogde concentratie muconzuur in urine betekent. In zijn rapportage van 17 januari 2000 schrijft de toxicoloog onder meer het volgende:

"Muconzuur is een afbraakproduct van benzeen en het is een stof-specifieke indicator voor opname van benzeen in het lichaam. (...)

De huidige, kleinschalige onderzoeken van (verzoekers; N.o.) laten zien dat er serieuze aanwijzingen zijn dat er in deze situatie sprake kan zijn van blootstelling aan benzeen door bodemverontreiniging. De gegevens zijn echter niet consistent. De enige manier om meer en beter zicht te krijgen op de ernst en omvang is door nader onderzoek op grotere schaal in de winkelwijk. (...)

Aanbevolen wordt om de lucht in en onder een groot aantal winkels over een reeks van dagen te onderzoeken op vluchtige aromaten (...). De winkels die gevestigd zijn op de gedempte sloten worden hiervoor geselecteerd. Bovendien wordt aanbevolen om onderzoek te doen naar de concentratie t,t-muconzuur in de urine van de winkeliers die dagelijks werkzaam zijn in deze winkels.

Alleen met een dergelijke onderzoeksopzet kan sluitend de vraag beantwoord worden of hier sprake is van een wijk met een blootstelling aan benzeen door bodemverontreiniging."

3. Onafhankelijk van de rapportage van de toxicoloog vindt er, op 14 januari 2000, overleg plaats tussen de burgemeester als portefeuillehouder milieuzaken, de milieuableider van de gemeente Nederlek en de medisch milieukundige van de GGD regio noordelijk Zuid-Holland. Dit overleg is een uitvloeisel van de, in juli 1999, door de GGD Rotterdam aan de medisch milieukundige gemelde gezondheidsklachten van verzoekers.

Tijdens het overleg wordt geconcludeerd dat de uit diverse onderzoeken verkregen informatie te beperkt is om een sluitend oordeel te kunnen geven over de vraag of de door verzoekers ondervonden gezondheidsproblemen een relatie hebben met de binnenlucht- en bodemkwaliteit in/onder hun winkel. Afsproken wordt een aantal milieuonderzoeken uit te voeren. De medisch milieukundige zal hieromtrent een advies uitbrengen aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek.

4. In zijn advies van 20 januari 2000 schrijft de medisch milieukundige onder meer het volgende:

"In opdracht van (verzoekers; N.o.) waren inmiddels diverse onderzoeken uitgevoerd van lucht, bodem, grondwater en drinkwater. Enkele van de uitkomsten leverden een licht verhoogde waarde op ten opzichte van de achtergrondconcentraties, doch het betrof niet steeds dezelfde stof in alle onderzochte media, met andere woorden de resultaten wezen niet in de richting van een bepaalde verontreiniging.

Voor de gezondheidsklachten was de familie (...) onder behandeling van de huisarts en de internist. Een duidelijke oorzaak kon niet worden aangegeven, de klachten bleven. Het betrof algemene klachten als droge hoest, diarree, buikpijn, moeheid, griepgevoel, gejaagdheid, benauwdheid, etc. De familie was ten einde raad en gaf ook aan dat de klachten tijdens en na het werk in de winkel altijd ernstiger waren dan na enkele vrije dagen. (...)

Overleg met de arbeidsinspectie leverde op dat de klachten mogelijk zouden kunnen passen bij een typische allergie (...). Verwijzing vond plaats naar de polikliniek allergologie van het Dijkzigt Ziekenhuis in Rotterdam. Genoemde afwijking werd niet aangetoond.

De gemeente Nederlek heeft rapporten verstrekt betreffende onderzoeksgegevens over de bodem van de betreffende locatie. Deze rapporten gaven geen aanleiding om een relatie te veronderstellen tussen de gezondheidsklachten en de toestand van de bodem. Wel bleek uit een tekening dat ter plaatse (...) een sloot heeft gelopen. (Verzoekers; N.o.) sluiten niet uit dat voor het dempen daarvan chemisch afval is gebruikt.

Bij een recente verbouwing in het Winkelcentrum heeft een grondsanering plaatsgevonden wegens een verontreiniging met lood.

Eind oktober 1999 is de urine van (verzoekers; N.o.) onderzocht op muconzuur, een stofwisselingsproduct van benzeen. Het gehalte muconzuur in de urine was verhoogd, hetgeen wijst op een specifieke blootstelling aan benzeen.

Overleg met een toxicoloog leverde het advies op om nader onderzoek te doen over deze bevinding. Ondergetekende heeft deze week ook contact gehad met deze toxicoloog. Zijn belangrijkste advies was om deze bevinding nader te onderzoeken en zijn adviezen zijn meegenomen in onderstaande adviezen.

(Verzoekers; N.o.) rapporteren tevens dat ook anderen die werkzaam zijn in het winkelcentrum dezelfde ziekteverschijnselen vertonen. Deze mensen hebben zich nog niet gemeld bij de gemeente Nederlek of bij de GGD Midden-Holland. (...)

Gezien alle nu voorliggende stukken en de op andere wijze verkregen informatie wordt het volgende geadviseerd:

A. Adviezen betreffende milieu-aspecten:

* het uitvoeren van een gestandaardiseerd binnenluchtonderzoek (...), dat wil zeggen een onderzoek van binnenlucht, kruipruimte en buitenlucht. Hierbij dient onder meer de concentratie van benzeen te worden bepaald. De omvang van het onderzoek dient verder in overleg met de milieu-ambtenaar te geschieden door een deskundig onderzoeksbureau. Voor de aanvang van het onderzoek zal door de gemeente moeten worden overlegd met de eigenaar van het winkelcentrum.

* het uitvoeren van een onderzoek naar de samenstelling van het materiaal, waarmede de sloot onder het pand, waarin de kaaswinkel was gevestigd, is gedempt.

B. Adviezen betreffende de gezondheid:

* Verwijzing van (verzoekers; N.o.) door de huisarts naar specialisten van de afdeling Medische Toxicologie van het Academisch Ziekenhuis Utrecht. Met een internist van deze afdeling is afgesproken dat een afspraak kan worden gemaakt, nadat de uitkomsten van de bij A. genoemde onderzoeken bekend zijn.

* Onderzoek van een urinemonster van een of meerdere van de mensen waarvan (verzoekers; N.o.) aangeeft dat zij dezelfde ziekteverschijnselen hebben als (verzoekers; N.o.) zelf. Het urinemonster dient te worden genomen aan het eind van een werkweek. Dit onderzoek dient te zijn gericht op de bepaling van muconzuur, een stofwisselingsproduct van benzeen. (...)

* Het zou wenselijk zijn om ook de urine van (verzoekers; N.o.) nogmaals te onderzoeken op muconzuur om de eerdere bepalingen te bevestigen (...). Dit heeft echter geen zin meer, omdat betrokkenen niet meer werken in de winkel en een eventuele blootstelling dus niet meer plaatsvindt."

5. In zijn vergadering van 1 februari 2000 besluit het college van burgemeester en wethouders, gelet op de taakstelling en zorgplicht van de gemeente op het gebied van de volksgezondheid, conform het advies van de medisch milieukundige een binnenlucht- en bodemonderzoek te laten uitvoeren.

6. Op 16 februari 2000 vindt er een gesprek plaats tussen de burgemeester van de gemeente Nederlek als portefeuillehouder milieuzaken, de gemeentelijk milieuableider en verzoekers, waarbij de door het college van burgemeester en wethouders voorgestane onderzoeksopzet wordt besproken. Verzoekers kunnen zich met de voorgestelde onderzoeksopzet niet verenigen.

Uit het door de gemeente Nederlek opgestelde gespreksverslag valt op te maken dat verzoekers onder meer van mening zijn dat het bodem- en binnenluchtonderzoek dubbel uitgevoerd zou moeten worden en het binnenluchtonderzoek niet beperkt dient te worden tot verzoekers winkel, dat verzoekers geen vertrouwen hebben in de eindtoetsing door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne en in de objectiviteit van het gemeentebestuur en dat verzoekers niet bereid zijn op voorhand de uitslagen van het onderzoek te aanvaarden.

7. In haar vergadering van 17 februari 2000 worden de leden van de raadscommissie Algemeen Bestuurlijke Zaken, Ruimtelijke Ordening en Onderwijs over de besluitvorming van het college van burgemeester en wethouders, alsmede de stand van zaken geïnformeerd.

Uit de notulen van deze vergadering blijkt dat de commissie, ondanks de door verzoekers geuite bedenkingen, aandringt op het laten uitvoeren van een onderzoek.

8. Ter uitvoering van het collegebesluit wordt de Milieudienst van het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Midden-Holland op 21 februari 2000 gevraagd te adviseren over de voor het bodemonderzoek ontvangen offertes.

In aansluiting op het uitgebrachte advies verleent de gemeente Nederlek op 10 maart 2000 de opdracht voor een verkennend bodemonderzoek, onder zowel verzoekers winkel als het pand van het zwembad te Krimpen aan de Lek, aan een ISO-gecertificeerd milieukundig en geotechnisch adviesbureau te Nieuwerkerk aan den IJssel. Het onderzoek dient te worden uitgevoerd conform de in de offerte beschreven werkwijze, met inachtneming van een aantal door de gemeente aangevoerde aanvullende voorwaarden en aandachtspunten, waarbij wordt aangesloten bij het door de Milieudienst uitgebrachte advies.

9. Eveneens op 21 februari 2000 vraagt de gemeente Nederlek het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna; RIVM) advies uit te brengen over de voor het binnenluchtonderzoek ontvangen offertes. In zijn advies van 28 februari 2000 schrijft het RIVM over de duur van de te verrichten metingen onder meer het volgende:

"Aanbevolen wordt metingen over twee perioden van elk minimaal één tot enkele dagen te verrichten (...) in verband met eventuele variaties in de concentraties gedurende de tijd ten gevolge van wisselende omstandigheden (o.a. weersomstandigheden, variaties in emissies door eventuele bronnen). Bovendien geldt in het algemeen dat een langere bemonstering een betere indicatie geeft van de gemiddelde concentratie en daarmee ook van de gemiddelde blootstelling aan VOCs in de betreffende woningen."

Mede naar aanleiding van voornoemd advies van het RIVM heeft de gemeente Nederlek op 5 maart 2000 een aangepaste offerte opgevraagd, waarbij wordt uitgegaan van een binnenluchtonderzoek met twee meetperioden van 72 uur.

10. Op 28 februari 2000 is - informeel - met de in de raad vertegenwoordigde fracties overlegd over de door de gemeente Nederlek voorgestane onderzoeksopzet. Alle fracties hebben daarbij aangegeven akkoord te gaan met de gekozen onderzoeksopzet.

11. Op 2 maart 2000 wendt de door verzoekers ingeschakelde advocaat zich tot het college van burgemeester en wethouders. In zijn brief schrijft deze onder meer het volgende:

"Cliënten hebben (...) bij u aangedrongen op een onderzoek van bodem, lucht en urine. (...) U heeft tot op heden afgezien van een dergelijk onderzoek. (...) Gaarne verneem ik van u per ommegaande of, en zo ja op welke wijze u voornemens bent een onderzoek uit te doen voeren naar de aanwezigheid van schadelijke stoffen onder winkelcentrum 't Carillon."

12. Bij brief van 10 maart 2000 deelt het college van burgemeester en wethouders verzoekers mee dat inmiddels een start is gemaakt met het bodemonderzoek en dat op korte termijn een start gemaakt zal worden met het binnenluchtonderzoek. Deze onderzoeken zullen plaatsvinden op de wijze zoals deze tijdens het gesprek op 16 februari 2000 is uiteengezet. Verzoekers worden gevraagd per ommegaande mee te delen of zij de voor de onderzoeken noodzakelijke toegang tot het pand willen verlenen.

13. Onder verwijzing naar voornoemde brief van het college van burgemeester en wethouders reageert verzoekers advocaat in zijn brief 14 maart 2000 onder meer als volgt:

"In het schrijven (...) is aan cliënten medegedeeld dat in de week van 13 maart 2000 een bodemonderzoek zal worden ingesteld. Tevens werd aan cliënten verzocht toegang tot het pand (...) te verlenen.

Allereerst zij opgemerkt dat cliënten werden overvallen door deze brief. In mijn schrijven d.d. 2 maart jl. heb ik u verzocht mij mede te delen of, en zo ja op welke wijze, u voornemens was een onderzoek te doen uitvoeren naar de aanwezigheid van schadelijke stoffen onder winkelcentrum 't Carillon. Op dit schrijven heb ik tot op heden geen inhoudelijke reactie mogen ontvangen.

(...)

Cliënten hebben kennis genomen van het dossier dat ter inzage ligt op het gemeentehuis. Uit dat dossier blijkt dat de burgemeester de adviezen van deskundigen terzake een onderzoek naast zich neer heeft gelegd.

Bij mijn schrijven d.d. 2 maart jl. heb ik u doen toekomen een afschrift van het rapport van de (door verzoekers ingeschakelde; N.o.) toxicoloog (...)

In het dossier dat ter inzage ligt op het gemeentehuis is opgenomen een schrijven van (...) 3 maart 2000. Hieruit blijkt dat de toxicoloog (...) gesteund wordt door het RIVM. (...)

De burgemeester heeft (...) enkel een overeenkomst gesloten voor het uitvoeren van een bodemonderzoek met 2 peilbuizen voor grondwater. Een dergelijk onderzoek is onvoldoende. Door het mengen van grondmonsters bestaat verder een grote kans dat het aromaat benzeen verdampt. In de brief van de burgemeester en secretaris wordt tevens gesproken over een luchtonderzoek, echter daarover is niets terug te vinden in het dossier dat ter inzage ligt.

Daarnaast hebben cliënten de burgemeester gewezen op de stolling van benzeen bij 5 graden Celsius. Hierbij treft u aan e-mailberichten (...). Hieruit blijkt dat de toxicoloog aanbeveelt bij hogere temperaturen het onderzoek uit te doen voeren. Ook dit advies heeft de burgemeester naast zich neergelegd.

Het onderzoek zoals dat nu (...) wordt uitgevoerd zou eventueel als een oriënterend onderzoek kunnen dienen. Mogelijk wordt bij dit onderzoek reeds benzeen aangetroffen. Echter het onderzoek zoals thans opgedragen, kan niet concluderend zijn.

Op grond van het vorenstaande deel ik u namens cliënten mede dat zij slechts toegang tot het pand (...) zullen verlenen indien het voorgenomen onderzoek wordt uitgebreid conform de aanbevelingen van (de door verzoekers ingeschakelde toxicoloog en een medewerker van het RIVM; N.o.).

Verder verzoek ik u namens cliënten een uitgebreid onderzoek te doen uitvoeren conform de aanbevelingen van (de door verzoekers ingeschakelde toxicoloog; N.o.) (lucht, bodem en urine) bij hogere temperaturen."

14. In zijn vergadering van 21 maart 2000 besluit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek, naar aanleiding van de mededeling van verzoekers advocaat dat zijn cliënten niet bereid zijn medewerking te verlenen aan de door de gemeente voorgestelde onderzoeksopzet, om de beslissing omtrent de totale onderzoeksopzet voor het bodem- en binnenluchtonderzoek aan te houden.

Wel verleent de gemeente Nederlek op 31 maart 2000 een adviesbureau voor water en milieu te Rotterdam opdracht voor het uitvoeren van een binnenluchtonderzoek in het pand van het zwembad te Krimpen aan de Lek.

15. Naar aanleiding van hetgeen verzoekers advocaat in zijn brief van 14 maart 2000 schrijft over het uitvoeren van het onderzoek bij lagere temperaturen heeft de gemeente Nederlek het RIVM om verduidelijking gevraagd inzake het uit te voeren binnenluchtonderzoek.

In zijn brief van 31 maart 2000 reageert het Hoofd Inspectieonderzoek en Milieuongevallendienst van het RIVM op het verzoek om verduidelijking onder meer als volgt:

"Naar ik van u heb begrepen, zou gesuggereerd zijn dat de winter een minder goede tijd zou zijn voor de uitvoering van onderzoek naar de relatie tussen bodemverontreiniging en binnenluchtverontreiniging. Dit is onjuist om de volgende redenen.

Tijdens een zeer uitgebreid onderzoek dat in 1987 (...) is gepubliceerd zijn in ca 100 woningen op verschillende momenten in het jaar en verspreid over een groot aantal verontreinigde lokaties metingen verricht (...).

Bij dit onderzoek is de temperatuur van de bodem onder kruipruimten en van de kruipruimtelucht standaard meegemeten en beide parameters blijken door het jaar heen een vrij constant gegeven. (...)

Veel relevanter (...) zijn een aantal andere aspecten. In de eerste plaats is in de winter de grondwaterstand vaak hoger dan in de zomer, hetgeen bij drijfslagen een bevorderend karakter heeft op de bijdrage vanuit de bodem.

In de tweede plaats is in de winter bij normaal gebruik van de woning de ventilatie van de woonruimte minder dan 's zomers. Tevens treedt door de verwarming van woonvertrekken een schoorsteenwerking op in de woning die leidt tot een vergroot convectief transport van kruipruimtelucht naar de woonruimte. (...)

Het is derhalve waarschijnlijker dat 's winters verhoogde concentraties optreden dan 's zomers.

(...)

Ik heb over een en ander contact opgenomen met (de door verzoekers ingeschakelde toxicoloog; N.o.) en naar zijn zeggen is hij het met bovenstaande eens."

16. In reactie op het schrijven van verzoekers advocaat van 14 maart 2000 zendt het college van burgemeester en wethouders verzoekers advocaat op 28 maart 2000 de notitie voor de gemeenteraadsvergadering van 4 april 2000 toe.

In deze notitie, welke aan de raad wordt voorgelegd met het voorstel om in te stemmen met de uiteenzetting van het college van burgemeester en wethouders en de wijze waarop het onderzoek is geëntameerd, schrijft het college van burgemeester en wethouders onder meer het volgende:

"Overeenkomstig het advies van de commissie ARO hebben wij de afgelopen week de onderzoeken in gang gezet die inzicht moeten verschaffen in de milieukwaliteit van de bodem en de binnenlucht in en nabij een gedeelte van het winkelcentrum 't Carillon en het pand van zwembad De Woelwater, te Krimpen aan de Lek.

Vanuit uw midden is ons gevraagd om u in deze vergadering, nader inhoudelijk te informeren over de gang van zaken tot nu toe.

Voorfase

In 1999 ontstonden in dit kader, ambtelijk de eerste contacten met (verzoekers; N.o.). (Verzoekers; N.o.) waren beide winkeliers in het door hen gehuurde pand aan de Hoofdstraat 37-G. Bij deze contacten ging het om het verstrekken van informatie over de voormalige slootdempingen en de resultaten van eerdere bodemonderzoeken in het gebied. Hierbij stelden zij de gemeente op de hoogte van de reden van hun belangstelling voor de historische bodeminformatie. De familie heeft voortdurende gezondheidsklachten, waarvan het vermoeden bestaat dat deze verband houden met de verontreiniging van de binnenlucht in hun winkelruimte. Een oorzaak van deze verontreiniging zou volgens

(verzoekers; N.o.) kunnen zijn de aanwezigheid van bodemverontreiniging onder hun winkelpand. De contacten waren op dat moment louter informierend van aard, waarbij de gemeente meer de functie van klankbord had. Formeel had en heeft de gemeente in dit kader geen directe verbintenis met de familie. De familie huurt het pand immers van een particuliere eigenaar. Alle gevraagde informatie is de familie verstrekt.

Inmiddels werd in juli 1999 de medisch-milieukundige van de GG&GD Den Haag, via de GGD Rotterdam om advies gevraagd. Deze heeft de winkel, tezamen met een sociaal-verpleegkundige bezocht. Na overleg met de Arbeidsinspectie verwees hij de familie door naar de afdeling allergologie van het Dijkzigtziekenhuis. Mogelijke allergie die past bij werknemers in de kaasbranche werd hierbij niet aangetoond.

In de 2e week van januari jl. vonden met de familie ambtelijk diverse gesprekken plaats, waarbij ook een instructrice van het zwembad 'De Woelwater' zich meldde en melding maakte van soortgelijke gezondheidsklachten.

In diezelfde week, op 14 januari jl. vond een evaluatie plaats van de stand van zaken, tussen de medisch-milieukundige, de portefeuillehouder milieuzaken en de milieucoördinator. Hoofdconclusie was dat de beschikbare feitelijke informatie geen aanleiding gaf, een relatie te veronderstellen tussen gezondheidsklachten, de binnenlucht- en de bodemkwaliteit. Tegelijkertijd werd geconcludeerd dat de informatie op dat moment te beperkt was om hierover een sluitend oordeel te kunnen geven. Ten einde in het belang van de familie hieromtrent duidelijkheid te verkrijgen werd afgesproken toch een aantal milieu-onderzoeken te entameren. Van dit voornemen werd de familie diezelfde middag op de hoogte gesteld.

Advies medisch-milieukundige

Op 20 januari jl. bracht de medisch-milieukundige zijn advies uit. Op 1 februari besloten wij om overeenkomstig de ambtelijke en externe adviezen, tot een onderzoek van de binnenlucht en de bodem bij de panden Hoofdstraat 37-G en Looierijstraat 2a (zwembad De Woelwater), dit laatste vanwege de gemelde klacht van een lid van het zwembadpersoneel. Uitgangspunt vormt een systematisch onderzoek volgens de genormeerde en wettelijke richtlijnen voor bodemonderzoek en onderzoek naar de binnenluchtkwaliteit. Omdat het onderzoek zich specifiek toespitst op gezondheidsrisico's in relatie tot milieuverontreiniging hebben wij externe begeleiding vanuit diverse disciplines bij het onderzoek betrokken.

Over de selectie van de onderzoeksbureaus hebben de milieudienst Midden-Holland respectievelijk het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) geadviseerd.

De milieudienst, de medisch-milieukundige en deskundigen bij het RIVM gespecialiseerd in milieu-onderzoek en toxicologie, hebben voorts geadviseerd over de offerte-aanvraag en

een oordeel gegeven over de ontvangen offertes. Mede op basis van de adviezen van de deskundigen hebben wij aan (...) uit Nieuwerkerk aan den IJssel, opdracht verstrekt voor het uitvoeren van het bodemonderzoek. De binnenluchtonderzoeken zullen worden uitgevoerd door (...) uit Rotterdam.

Genoemde deskundigen zullen voorts worden ingeschakeld bij de beoordeling van de onderzoeksresultaten. Het RIVM zal ook worden betrokken bij de opstelling van het eindadvies.

Bodemonderzoek

De onderzoeksopzet dient qua systematiek en opbouw zodanig te zijn dat er achteraf zo weinig mogelijk ruimte is voor twijfel.

Een en ander betekent voor het bodemonderzoek dat zoveel mogelijk wordt gewerkt via de gebruikelijke methodiek en strategie voor verkennend bodemonderzoek. Aanvullend worden maatregelen genomen die de representativiteit van de analyse en meting op vluchtige aromatische stoffen, zoveel mogelijk waarborgen. Voor de details ter zake verwijzen wij u naar de opdracht aan het onderzoeksbureau, in het dossier.

Complicerende factor bij het bodemonderzoek is dat de locatie van het winkelpand is voorzien van een gesloten betonvloer en sprake is van verschillende winkeliers. In het boorplan voor het verkennend onderzoek is daarom voorzien in 1 boring onder het winkelpand. De overige boringen vinden uitpandig plaats. De dichtheid van de boringen voldoet echter wel aan de strategie voor verkennend onderzoek. Aan het veldwerk, waarbij in de profielen van de voormalige sloten boringen worden uitgevoerd, gaat een uitgebreid historisch onderzoek vooraf.

De verdere afwikkeling van het onderzoek geschiedt op de bij bodemonderzoek gebruikelijke wijze: De uitslag van het historisch onderzoek en de analyseresultaten van grond- en grondwatermonsters, dienen uitsluitend te geven omtrent een eventuele vervolgfase (nader onderzoek). Indien nader onderzoek noodzakelijk blijkt zal een nieuw boorplan voor nader onderzoek worden opgesteld. In dit kader wordt dan voorts gekeken of onder het winkelcentrum meerdere boringen nodig zijn.

Binnenluchtonderzoek

Wij hebben het advies van het RIVM overgenomen om over een langere periode te meten. Aanbevolen wordt twee perioden waarbij gedurende 72 uur wordt gemeten. Een langere bemonsteringsperiode geeft een betere indicatie van de gemiddelde concentratie en daarmee ook van de gemiddelde blootstelling aan vluchtige organische verbindingen, in de betreffende panden. Voor het overige zal het binnenluchtonderzoek voldoen aan de richtlijnen voor onderzoeksstrategieën binnenluchtonderzoek. De bedoeling is het binnenluchtonderzoek te laten uitvoeren nadat de analyseresultaten van het

bodemonderzoek bekend zijn en de eventuele gevolgen van deze resultaten voor de strategie van het binnenluchtonderzoek, zijn besproken.

Alle stukken betrekking hebbende op de offertes, de opdrachten en de externe adviezen in dit kader, treft u aan in het dossier.

Onderzoeksopzet

Van de hiervoor beschreven milieuonderzoeken is in overleg met de medisch-milieukundige en het RIVM een totale onderzoeksopzet opgesteld, waarin de verschillende stappen en fasen in het onderzoek staan beschreven. De onderzoeksopzet treft u als bijlage bij deze notitie aan.

Overleg en informatieverstrekking

Na onze beslissing van 1 februari jl. hebben wij overleg gepleegd met diverse betrokkenen. Alle relevante stukken treft u aan in het dossier.

(Verzoekers; N.o.).

De familie heeft in een gesprek op 16 februari jl. uitgesproken zich niet te kunnen vinden in onze benadering van het vraagstuk en de door ons beoogde onderzoeksopzet.

De eigenaar van het winkelpand, (...)

(De eigenaar; N.o.) kan zich vinden in onze benadering van het vraagstuk. Heeft zich voorts bereid verklaard de kosten van het binnenluchtonderzoek te betalen, voorzover betrekking hebbende op het perceel Hoofdstraat 37-G.

Het bestuur van Zwembad de Woelwater

Het zwembadbestuur is door ons geïnformeerd over de stand van zaken en de voorgenomen onderzoeken. Het bestuur gaat akkoord met het uitvoeren van de onderzoeken en verleent de onderzoeksbureaus toegang tot haar pand.

Raadscommissie

De leden van de raadscommissie ARO zijn in de vergadering van 17 februari jl. over de besluitvorming van het college en de stand van zaken op dat moment geïnformeerd. Gelet op de stellingname van (verzoekers; N.o.) is gezamenlijk de conclusie getrokken de onderzoeken wel uit te voeren, maar te ontkoppelen van de instemming van betrokkenen. Met de raadscommissie heeft voorts op 28 februari jl. een informele gedachtenwisseling plaatsgevonden, waarbij de conclusies zoals die in de commissie gezamenlijk waren getrokken, nog eens door aanwezigen werden bevestigd.

Externe informatie

In Nederlek Nieuws 29 februari jl. is in de tweewekelijkse bijdrage van de burgemeester uitleg gegeven over de stand van zaken. Op 29 februari jl. hebben wij een persbericht verzonden over de voorgenomen milieu-onderzoeken.

Geen toegang tot de winkelruimte

(Verzoekers; N.o.) heeft ons via haar advocaat, op 15 maart jl. schriftelijk laten weten geen toegang te verlenen tot haar pand om het bodem- en binnenluchtonderzoek uit te voeren, tenzij de onderzoeksopzet alsnog wordt aangepast, naar de inzichten van de familie. De gemeente is juridisch niet in de positie om toegang tot het pand te kunnen afdwingen. De winkeleigenaar heeft zich bereid verklaard om zelf opdracht te verlenen tot het binnenluchtonderzoek in het winkelpand en zo nodig via juridische weg de vereiste toegang tot het pand te verkrijgen.

Planning

De planning was oorspronkelijk om medio april de onderzoeksresultaten op tafel te hebben en het eindadvies eind april in de commissie ARO te bespreken. De problemen die er thans zijn met de toegang tot de winkel veroorzaken dat deze planning waarschijnlijk niet zal worden gehaald.

Vraagpunten aan de orde gesteld ondermeer in raad en raadscommissie

(...)

'Onderzoek naar de uitdamping van benzeen zou onder de huidige weersomstandigheden, geen betrouwbaar beeld op kunnen leveren. De temperatuur zou te laag zijn (het verdampingspunt van benzeen ligt bij 5 graden Celsius)'

De door ons geraadpleegde deskundigen bij het RIVM en de deskundigen bij de onderzoeksbureaus, weerspreken deze stelling. In de bodem heerst een constante temperatuur van 10-12 graden celsius. De temperatuur onder panden is doorgaans hoger dan buiten. De ideaalomstandigheid die in de persartikelen wordt beschreven (zomers weer, hoge temperaturen en windstilte) is een omstandigheid die zich een zeer beperkt aantal keren per jaar voordoet. Bovendien wordt bij dergelijke omstandigheden meer geventileerd. Dit in tegenstelling tot koudere periodes waarbij panden meer zijn afgesloten. Het verschil in representativiteit tussen een meting onder de huidige omstandigheden en de geschetste ideaalomstandigheden is hierdoor, volgens deskundigen derhalve beperkt. Daar komt bij dat de huidige buitentemperatuur rondom de

10-11 graden celsius schommelt en naar verwachting in het voorjaar verder zal stijgen.

'Er dient een bredere onderzoeksopzet te komen'

Wij zijn van oordeel dat er sprake dient te zijn van een systematisch onderzoek dat de noodzaak tot een breder onderzoek niet uitsluit. De fasegewijze opbouw en de diverse overlegmomenten tussen de fasen, waarborgen ons inziens in afdoende mate dat indien bevindingen noodzaken tot verbreding van het onderzoek, deze verbreding ook tijdig kan gebeuren. Op basis van de huidige gegevens is verbreding van het onderzoek naar omliggende winkels en medisch onderzoek dat betrekking heeft op veel meer personen die werkzaam zijn in het winkelcentrum, niet aangewezen.

'Geen afdoende deskundige begeleiding, deskundigen-adviezen negeren'

Wij zouden adviezen van een deskundige-toxicoloog naast ons neerleggen. Wij menen dat gelet op de aard van de vraagstelling, de deskundigheid en ervaring vanuit meerdere wetenschappelijke disciplines gewenst is. Zoals uiteengezet laten wij ons bij dit onderzoek begeleiden door gekwalificeerde deskundigen op het gebied van medische milieukunde, bodemkunde, milieukunde, geotechniek en hydrologie, experts in binnenluchtonderzoek en toxicologie, zowel vanuit het bedrijfsleven als de overheid.

Voorstel

Wij betreuren het dat het geplande onderzoek vertraging ondervindt en dat degenen die zich zorgen maken om hun gezondheid en veronderstellen dat de oorzaak daarvan is gelegen in bodemverontreiniging, geen medewerking aan het onderzoek verlenen. Zoals eerder met de raadscommissie ARO besproken, zal het onderzoek niettemin doorgang vinden conform de beoogde onderzoeksopzet.

Wij stellen u voor met het bovenstaande uiteenzetting en de wijze waarop het onderzoek is geëntameerd, in te stemmen.

Aan de raadscommissie ARO zullen wij de onderzoeksresultaten en het daarop gebaseerde eindadvies voorleggen.

Dossier

Bij de stukken ligt het dossier voor u ter inzage. Wij wijzen u op het belang om indien u verdere verdieping wenst in de technisch-inhoudelijke aspecten van de onderzoeksopzetten, het dossier te raadplegen."

Bij de raadsnotitie was een schematisch overzicht gevoegd van de voorgestelde onderzoeksopzet en de daarbij behorende fasering. Uit dit overzicht blijkt dat aan de hand van de eindrapportages van het bodem- en binnenluchtonderzoek een eindadvies zal worden opgesteld door de gemeentelijk milieucoördinator en de medisch-milieukundige van het RIVM. Het in concept opgestelde eindadvies zal ter toetsing worden voorgelegd

aan het RIVM, waarna dit eindadvies zal worden aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek en de betrokken raadscommissie.

In zijn vergadering van 4 april 2000 heeft de raad van de gemeente Nederlek ingestemd met de aan zijn voorgelegde notitie en onderzoeksopzet. Uit de notulen van de raadsvergadering blijkt dat door diverse leden is uitgesproken dat, indien de onderzoeken daartoe aanleiding geven, er een uitgebreider onderzoek ingesteld zal worden.

17. Onder verwijzing naar het ontvangen raadsvoorstel en de behandeling daarvan in de vergadering van de raad van de gemeente Nederlek van 4 april 2000 wendt de advocaat van verzoekers zich op 13 april 2000 opnieuw tot het college van burgemeester en wethouders. In zijn brief schrijft de advocaat van verzoekers onder meer het volgende;

"Met betrekking tot het bodemonderzoek merk ik namens cliënten op dat het aantal boringen niet veel is, gezien het totaaloppervlak van het winkelcentrum. Door u wordt aangegeven dat de strategie voor een verkennend onderzoek wordt gevolgd. Mitsdien kan het niet zo zijn dat het onderzoek concluderend is, het onderzoek kan slechts als een oriënterend onderzoek dienen.

Met betrekking tot het binnenluchtonderzoek (...) leid ik af dat het binnenluchtonderzoek afhankelijk wordt gesteld van de uitkomst van het bodemonderzoek. Kunt u mij bevestigen dat het binnenluchtonderzoek zal plaatsvinden. (...)

De 7 punten, waarover (de burgemeester; N.o.) sprak tijdens de raadsvergadering, komen niet geheel overeen met het standpunt van cliënten:

1. *Bodem- en binnenlucht onderzoek dubbel uitvoeren.*

Slechts indien de uitkomst van bodem- en binnenluchtonderzoek is dat geen sprake is van vervuiling zal een tweede onderzoek uitgevoerd dienen te worden, een zogenoemde "second opinion".

(...)

3. *Geen grote gerenommeerde bureaus voor het binnenluchtonderzoek inschakelen.*

Cliënten hebben aangegeven dat zij niet wilden dat (...) het onderzoek uitvoerde, verder hebben zij geen voorkeur aangegeven voor een groot of klein onderzoeksbureau.

4. *Gemeente zou de keuze van de bureaus die offren niet moeten maken.*

Cliënten wilden dat meerdere bureaus een offerte konden uitbrengen. Zij hebben voorgesteld een onafhankelijke commissie in te stellen voor het uitzoeken van een onderzoeksbureau, waar noch de burgemeester, noch cliënten invloed op zou kunnen

uitoefenen.

5. *Geen vertrouwen in eindtoetsing RIVM.*

Dit is onjuist. Cliënten hebben enkel aangegeven dat zij het vreemd vonden dat het voor hen niet mogelijk was een onderzoek te laten uitvoeren bij de afdeling van het RIVM in het (Academisch Ziekenhuis Utrecht; N.o.).

6. *Geen vertrouwen in objectiviteit gemeentebestuur.*

Dit is onjuist. Cliënten hadden geen vertrouwen in de opzet van het onderzoek. (...)

7. *Geen bereidheid om de uitslag van het onderzoek te aanvaarden (...).*

Juist is dat cliënten hun twijfels hebben bij de door u voorgestelde onderzoeksopzet. Daarin wordt voorbij gegaan aan adviezen van gerenommeerde deskundigen. Daarom zijn cliënten niet bereid om de uitslag te aanvaarden. Cliënten willen zekerheid en zekerheid ontstaat pas bij een goed uitgevoerd onderzoek.

(...)

Tijdens de raadsvergadering heeft u een faxbericht (...) van het RIVM overgelegd, waarin wordt betwist dat de winter een minder goede tijd zou zijn voor de uitvoering van een onderzoek (...). Het onderzoek uit 1987 betrof een onderzoek dat plaatsvond in woningen. In casu gaat het om een winkelruimte (...), waarin geen kachel aanwezig is. (...)

U stelt dat verbreding van het onderzoek naar omliggende winkels niet nodig is. Ik wijs u erop dat (de opsteller van het advies van het door verzoekers ingeschakelde adviesbureau te Nijmegen; N.o.) dit heel duidelijk wel heeft geadviseerd."

18. Nadat de advocaat van verzoekers op 26 april 2000 had gerappelleerd reageerde het college van burgemeester en wethouders bij brief van 10 juli 2000 op de door verzoekers advocaat gevraagde informatie. In zijn reactie schreef het college onder meer het volgende:

"Omtrent de advisering over de breedte van de onderzoeken verwijzen wij u naar het advies van de medisch milieukundige van 20 januari jl., het ambtelijk advies van 26 januari jl. en het advies van de milieudienst Midden-Holland van 7 februari jl. (...) In alle adviezen wordt een onderzoek bepleit dat zich in eerste instantie concentreert op het pand zelf. Deze benadering is mede gekozen vanwege de specifieke omstandigheden ter plaatse. Vanwege de betonvloerconstructie zijn bodem en grondwater onder het pand moeilijk bereikbaar. Daarnaast is sprake van verschillende winkeliers die om, voor hen begrijpelijke redenen, sceptisch staan tegenover een milieuonderzoek.

Belangrijkste reden om het onderzoek te beperken tot Hoofdstraat 37-G is de constatering dat zich behoudens (verzoekers; N.o.) zich (ook na een oproep hiertoe) geen andere winkeliers met gezondheidsklachten hebben gemeld en er op grond van beschikbare bodemonderzoeksgegevens geen indicatie is van een problematische benzeenverontreiniging.

De gekozen onderzoeksbenadering behoeft ons inziens geen enkele afbreuk te doen aan de betrouwbaarheid, mede omdat binnen deze benadering de onderzoeken inhoudelijk voldoen aan de geldende en beproefde normeringen voor binnenluchtonderzoek en verkennend bodemonderzoek. Overigens is de indruk onjuist dat wij op voorhand tegen elke verbreding van de onderzoeken zijn. Een verbreding en verdieping volgt zonder meer indien de onderzoeksresultaten hiertoe aanleiding geven.

Hiervan getuigt bijvoorbeeld het feit dat wij na melding van gezondheidsklachten door een medewerkster van het zwembad, het onderzoek naar dit pand hebben verbreed. De onderzoeksopzetten kennen voldoende flexibiliteit om indien nodig, tot een nadere verbreding en verdieping over te gaan.

Opdracht binnenluchtonderzoek

De opdracht voor het binnenluchtonderzoek is verleend. (...) Na bericht uwerzijds dat (verzoekers; N.o.) alsnog toegang wil verlenen tot haar winkel, is de eerste meetserie van het binnenluchtonderzoek op maandag 3 juli jl. van start gegaan en op donderdag 6 juli jl. afgerond. Ook is uit een reeds aanwezige, peilbuis een grondwatermonster genomen. De tweede meetserie van het binnenluchtonderzoek zal in het najaar worden gehouden, waarna de definitieve rapportage zal worden opgesteld.

Opzet bodemonderzoek

Met het aantal boringen dat onder en buiten het pand is uitgevoerd, wordt voldaan aan de uitgangspunten en strategie voor verkennend bodemonderzoek (omdat 1 extra boring is gedaan onder het aangrenzende pand beantwoordt de dichtheid van de boringen zelfs aan het raster voor nader onderzoek).

Ter toelichting hiervan merken wij op dat ook binnen het verkennend onderzoek sprake is van een laagsgewijze opbouw, waarbij in de onderzoeksstrategie een belangrijk accent ligt bij het historisch onderzoek dat voorafgaand aan de veld- en analysewerkzaamheden dient te worden uitgevoerd. Dit historisch onderzoek is volgens de normering (NVN 5725) systematisch van opzet waarbij aan de hand van archiefonderzoek naar voormalige (bedrijfs)activiteiten op de onderzoekslocatie, oude hinderwetvergunningen, bestanden met ondergrondse tanks, interviews met voormalige eigenaren/

bewoners/omwonenden, het raadplegen van oud kaartmateriaal enzovoorts, een zo volledig mogelijk beeld dient te worden gecreëerd van de historische situatie van de

onderzoekslocatie en bronnen van verontreiniging. Aan de hand van de gegevens uit het historisch onderzoek wordt vervolgens de werkwijze voor het vervolg van het verkennend onderzoek bepaald (bijvoorbeeld waar en hoeveel boringen er worden geplaatst en op welke stoffen wordt geanalyseerd). De bevindingen met betrekking tot het historisch onderzoek, het veldwerk- en analyses worden opgenomen in de eindrapportage. Aan de hand van de conclusies van het onderzoek wordt een advies gegeven of het verkennend onderzoek dient te worden gevolgd door een nader onderzoek. De strategie voor het binnenluchtonderzoek kent wat dit laatste betreft, een analoge benadering.

7 punten (...) in de raadsvergadering van 4 april 2000

ad1.

Wij verwijzen naar de hiervoor gegeven uitleg over de onderzoeksstrategieën. Een

'second opinion' is niet gebruikelijk en zullen wij ook niet initiëren. De conclusies van het uitgevoerde verkennende bodemonderzoek en binnenluchtonderzoek, zullen voor ons bepalend zijn voor de vraag of wij tot een vervolgonderzoek (nader onderzoek) zullen overgaan.

ad 3. en 4.

Voor ons is er geen reden te twifelen aan de kwaliteit van de bureaus die de onderzoeken uitvoeren. Evenmin is er voor ons aanleiding geweest om tot een aanwijzing te komen conform de onder 4. beschreven procedure.

ad 5.

Naar wij van onze medisch-milieukundig adviseur hebben begrepen is de verwijzing naar het RIVM in het AZU inmiddels een feit en kunnen uw cliënten daar voor verder gezondheidsonderzoek terecht.

ad 6 en 7.

Wij constateren dat de mening over de betrouwbaarheid van de onderzoeksopzet tussen uw cliënten en het gemeentebestuur verdeeld blijft. Niettemin hopen wij dat het u uit de gegeven toelichting en de dossiervorming duidelijk zal zijn dat wij een hoge graad van betrouwbaarheid en zorgvuldigheid nastreven. (...)

Advies RIVM inzake betrouwbaarheid binnenluchtmetingen in winterperiode.

Deze vraag is in praktische zin niet meer opportuun omdat inmiddels de eerste meetsessie is afgewerkt in de zomerperiode. (...)

Afsluitend merken wij op dat wij uw opmerking weerspreken dat de (door verzoekers ingeschakelde toxicoloog; N.o.) zijn rapporten slechts heeft gebaseerd op officiële metingen. Zoals u in zijn rapport van 17 januari jl. (...) kunt lezen gaat deze deskundige, naast de hem door zijn cliënten beschikbaar gestelde onderzoeksgegevens, uit van een opmerkelijke premisse, die tot heden toe elke empirische onderbouwing mist namelijk:

"ook wordt vastgesteld dat in de directe omgeving van de winkel meer personen zijn met onverklaarbare gezondheidsklachten."

Een dergelijke opmerking verdient vermelding in de rapportage, mits deze is onderbouwd. Nu deze onderbouwing ontbreekt vragen wij ons af waar (de door verzoekers ingeschakelde toxicoloog; N.o.) zijn vergaande aanbeveling om tot 'nader onderzoek op grote schaal in de winkelwijk' op baseert, immers:

Er ontbreekt feitelijke informatie over het bestaan van gezondheidsklachten bij collega-winkeliers en dus ook de vergelijkbaarheid ervan, en zoals (de door verzoekers ingeschakelde toxicoloog; N.o.) zelf stelt:

Bij de eerder uitgevoerde binnenluchtonderzoeken werd geen benzeen in de binnenlucht aangetroffen;

Eén van de door zijn cliënt genomen monsters gaf slechts een overschrijding aan van maximaal 0,5 van de interventiewaarde. Dit gegeven is naar onze mening te marginaal om de veronderstelling te baseren van grootschalige uitdamping van benzeen en de noodzaak tot een 'nader onderzoek op grote schaal'."

B. Standpunt verzoekers

1. Voor het standpunt van verzoekers wordt verwezen naar de klachtformulering onder Klacht.

2. Verzoekers gaven in hun verzoekschrift, ontvangen op 21 juli 2000, onder meer het volgende aan:

"Wij hebben inderdaad bericht gehad van de gemeente Nederlek (de brief van 10 juli 2000; N.o.), op het eerste gezicht en voor buitenstaanders een acceptabele brief maar helaas weten wij beter. Hierbij sluit ik dan ook ons commentaar op de brief bij (...).

1. De bodem en het grondwater onder het winkelpand is gemakkelijk te bereiken omdat er een groot kruipruimte en luik in de vloer zit.

2. De medewinkeliers is nooit iets gevraagd (...).

3. Er hebben zich wel andere personen gemeld bij de GGD (...) zij (instructrice van het zwembad; N.o.) heeft ook aangegeven dat de collega's van haar (...) met dezelfde

klachten lopen. En onze huisarts heeft (...) een collega van ons (...) ingelicht (...) omdat ook zij met soortgelijke klachten rondloopt. (...)

4. Er is een rapport gemaakt door de toxicoloog (...) en in dat rapport staat precies wat het beste uitsluitende onderzoek is, deze man is dus wetenschapper en de gemeente Nederlek stelt zichzelf ver boven deze toxicoloog en weet wel wat een goed onderzoek volgens hun is. (...)

Het onderzoek wat de gemeente wil doen klinkt op papier erg leuk maar (...) de uitslag kan niet sluitend zijn omdat het maar een fractie is van wat er is geadviseerd door de deskundige.

(...) om toch ter wille te zijn hebben wij toestemming gegeven om dan toch maar een onderzoek te doen onder voorwaarde, bij de uitvoering zijn wij erbij geweest en het was gewoon een lachertje hoe knullig zoiets wordt uitgevoerd.

(...)

6. Een peilbuis die door ons (...) onderzoek is neergezet maar niet te gebruiken is (...).

7. Dit (interviews met voormalige eigenaren/bewoners/omwonenden; N.o.) is dus niet gebeurd.

8. Er zijn 8 borinkjes gedaan over \pm 150 meter, dat is dus een speld in een hooiberg.

9. Wij zijn WEL voor een second opinion omdat deze normen niet voldoen aan de normen van het rapport van de toxicoloog (...). Voor ons is het zeker niet bepalend gezien de knulligheid van de onderzoeken.

10. Voor ons wel reden van twijfelen (aan de kwaliteit van de bureaus die de onderzoeken uitvoeren; N.o.) want toen de burgemeester deze bureaus aan ons voorstelde omdat hij zagezegd een offerte had laten komen wisten wij al 2 maanden ervoor welk bureau er uitgekozen zou worden via de GGD (...). Hoezo eerlijke procedure.

11. De verwijzing naar het RIVM is nog steeds geen feit en wij kunnen er zeker nog niet terecht.

(...)

13. De gemeente blijft keihard zeggen dat de toxicoloog zich niet heeft gebaseerd op officiële gegevens. Ik kan u zeggen dat de toxicoloog uitgegaan is van volgende gegevens:

(...)

Deze gegevens zitten vol bewijs, het staat allemaal zwart op wit dus voldoende om er een BETROUWBAAR rapport van te maken en hij is wel DE DESKUNDIGE op dit gebied in Nederland (...)."

C. Standpunt COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS

1. Naar aanleiding van verzoekers klacht verzocht de Nationale ombudsman het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek in reactie op de klacht met name in te gaan op hetgeen verzoekers schrijven in hun brief van 21 juli 2000, mee te delen op grond van welke overwegingen voor een andere onderzoeksopzet is gekozen en om aan te geven in hoeverre het college van mening is dat de thans gekozen opzet adequaat is.

2. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nederlek deelde de Nationale ombudsman in reactie op de klacht bij brief van 21 september 2000 het volgende mee:

"...Op 16 februari jl. is voor de laatste maal mondeling contact geweest met (verzoekers; N.o.) over deze kwestie. Helaas was mondeling contact nadien niet meer mogelijk, omdat de familie (...) steeds stelselmatig aangaf geen vertrouwen meer te hebben in de onderzoeks aanpak van de gemeente.

Zoals uit de bijlagen blijkt heeft het gemeentebestuur gedurende het gehele proces de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht ten aanzien van de belangen van (verzoekers; N.o.). Dit moge vooral blijken uit de schriftelijke verantwoording van het college aan de raad (zie hiervoor **A. FEITEN** onder 14.; N.o.), d.d. 21 maart 2000 en behandeld door de raad op 4 april 2000. In die verantwoording wordt ook ingegaan waarom voor de gefaseerde onderzoeksopzet wordt gekozen en waarom niet (direct) het advies van de toxicoloog (...) wordt overgenomen. Wij benadrukken dat onze opzet de aanpak volgens laatstgenoemd advies niet uitsluit. Deze uitgebreide motivering van het raadsvoorstel brengt ons tot de conclusie dat de klacht van (verzoekers; N.o.) ongegrond is."